

УДК 378.311

DOI:

Галина Білавич, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Олег Довгий, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Борис Савчук, доктор історичних наук, професор кафедри педагогіки та педагогічного менеджменту імені Богдана Ступарика ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Іван Білавич, кандидат педагогічних наук, викладач І клініки анестезіології та інтенсивної терапії Варшавського медичного університету

ОСВІТНІ СТЕЖКИ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА (до 150-річчя з дня народження письменника)

Стаття присвячена аналізу освітнього середовища, у якому формувався Василь Стефаник як письменник, громадсько-просвітницький, чие 150-річчя з дня народження цього року відзначають на державному рівні в Україні. Схарактеризовано періоди життєдіяльності, пов'язані зі здобуттям освіти: початкова освіта (навчання у Русові (трикласна народна школа (1878–1880)) та в Снятині (виділова, тобто вища початкова школа) (1880–1883)); гімназійна освіта (Коломийська державна гімназія (1883–1890), Дрогобицька державна гімназія імені Франца Йосифа I (1891–1892)); університетські студії (медичний факультет Ягеллонського університету (1892–1900)); та самоосвіта, яка тривала впродовж усього життя.

Ключові слова: Василь Стефаник; Коломийська гімназія; Дрогобицька державна гімназія імені Франца Йосифа I; Ягеллонський університет.

Лит. 7.

Halyna Bilavych, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor of the Pedagogy of Primary Education Department, State Higher Educational Institution “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”
Oleh Dovhiy, Ph.D.(Physical and Mathematical), Associate Professor of the Primary Education Pedagogy Department State Higher Educational Institution “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”
Borys Savchuk, Doctor of Science(History), Professor of the Pedagogy and Pedagogical Management Department named after Bohdan Stuparyk, State Higher Educational Institution “Vasyl Stefanyk Precarpathian National University”
Ivan Bilavych, Ph.D.(Pedagogy), Lecturer of the Ist Department of Anesthesiology and Intensive Care of Warsaw Medical University

THE EDUCATION PATH OF VASYL STEFANYK (to the 150th anniversary of the writer's birth)

The article is devoted to the analysis of the educational environment in which Vasyl Stefanyk was formed as a writer, public and educational figure, whose 150th birthday is celebrated at the state level in Ukraine this year. The periods of life associated with obtaining education are characterized: primary education (study in Rusiv (three-grade public school (1878–1880)) and in Sniatyn (higher primary school) (1880–1883)); gymnasium education (Kolomyia State gymnasium (1883–1890), Franz Joseph I Drohobych State gymnasium (1891–1892)); university studies (medical faculty of Jagiellonian University (1892–1900)); and lifelong self-education. It is concluded that thanks to his father Semen, Vasyl Stefanyk received a complete primary education, which opened the way to further knowledge. Studying at Kolomyia gymnasium was an important stage in V. Stefanyk's formation as a personality, future writer, public and political figure. The formation of the worldview of Stefanyk as a high school student, took place outside the school. He was greatly influenced by Mykhailo Pavlyk, Anna Pavlyk, Ivan Franko, as well as high school students Levko Bachynskyi, Les Martovych, Ivan Semanyuk (Marko Cheremshyna) and teachers of philology Teofil Hrushkevych and Roman Yarosevych who recognized creative abilities of Vasyl Stefanyk. At Drohobych gymnasium, the famous scientist, philologist, folklorist Ivan Verkhratsky along with the teacher of Greek and Ukrainian languages, Ukrainian writer, literary critic Volodymyr Birchak also contributed to the general and literary development of the young man. Krakow played a significant role in the formation of Vasyl Stefanyk as a

writer. He worked on himself, his general education, read a lot, followed modern literature, lost interest in medicine and, finally, in 1900 left the Jagiellonian University. Vasyl Stefanyk is fully registered as a writer, educator, and public figure.

Keywords: Vasyl Stefanyk; Kolomyia gymnasium; Franz Joseph I Drohobych State gymnasium; Jagiellonian University.

Постановка проблеми. Один із аспектів вивчення персоналістики – аналіз освітнього середовища письменника, яке спричинилося до формування митця як особистості. 14 травня 2021 р. виповнюється 150 років з дня народження Василя Стефаника – класика української літератури, громадсько-політичного діяча, однієї зі знакових постатей культурного й соціально-політичного життя України. Зважаючи на значний внесок митця в розвиток української літератури, культури, загалом у духовний поступ українства, Верховна Рада нашої держави ухвалила постанову про урочисте відзначення на найвищому рівні 150-річчя з дня народження В. Стефаника.

З-поміж низки заходів (створення науково-популярного фільму про митця, забезпечення показу фільмів за творами письменника, проведення у закладах культури тематичних виставок, лекцій, вечорів, мистецьких конкурсів, святкових концертів тощо) – розроблення й запровадження екскурсійних маршрутів, пов'язаних із життям та творчістю літератора [4]. Одним із них – освітньою стежкою, помандруємо в нашій розвідці й ми з тим, щоб показати роль і значення освітнього середовища у формуванні В. Стефаника як письменника та громадсько-просвітницького діяча.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри те, що постать В. Стефаника була предметом глибоких і ґрунтовних досліджень українських учених-літературознавців, зокрема витворилася справжня наукова Стефаникіана, івано-франківський осередок якої зосереджений у стінах Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (учені Є. Баран, В. Полєк, С. Процюк, Р. Піхманець, С. Хороб та ін.), ця персоналія в аспекті, окресленому в назві статті, усебічно й до кінця не досліджена.

Мета статті – проаналізувати життєдіяльність і творчий спадок В. Стефаника крізь призму освітнього середовища, яке його оточувало впродовж понад 20 р. та формувало як літературну особистість та громадсько-просвітницького діяча.

Виклад основного матеріалу. В. Стефаник – не тільки відомий український письменник, майстер експресіоністичної новели, а й громадсько-просвітницький активіст, політичний діяч, політик, який обирався послом (депутатом) Австрійського парламенту від Королівства

Галичини та Володимирії. Його твори перекладено англійською, болгарською, грузинською, іспанською, італійською, польською, литовською, німецькою, новогрецькою, російською, румунською, сербохорватською, словацькою, словенською, угорською, французькою, чеською та іншими мовами [4].

Звісно, що підвести життєтворчість українського класика під якісь схеми, критерії та рівні можна тільки умовно. Однак у його життєвому шляху чітко простежуємо певні етапи, пов'язані зі здобуттям освіти: початкова освіта, яку дістав хлопець у Русові (трикласна народна школа (1878–1880) та в Снятині (виділова, тобто вища початкова школа) (1880–1883); гімназійна освіта (Коломийська державна гімназія (1883–1890), Дрогобицька державна гімназія імені Франца Йосифа I (1891–1892); університетські студії (медичний факультет Ягеллонського університету (1892–1900); та самоосвіта, яка тривала впродовж усього життя. Стисло проаналізуємо виокремлені періоди з тим, щоб простежити процес становлення В. Стефаника як письменника, великого просвітника, людини, яка протягом життя працювала над собою.

Родинне середовище дало старт освітньому шляху В. Стефаника. У ньому малому Василькові було достатньо комфортно. Попри суворість батька Семена, дуже заможного як на той час селянина, прекрасного господаря, який зумів отримати в спадок від свого батька Луки 18 моргів поля (трохи більше 10 га) через тридцять років удесятеро збільшити, хлопчиків під ласкавою опікою мами, чуйної, доброї жінки, улюбленої сестри Марії, було доволі затишно в сім'ї. Він охоче змалечку виконував звичну для сільських дітей працю, пас вівці, як підріс, їздив з батьком у поле, близько сходився з наймитами, слухав їхні пісні, легенди, перекази, переймався великою любов'ю до землі та людей, які на ній працюють, відчував святість праці, а також з дитинства переймався долею селян, серце в хлопчика було вразливе на біль та несправедливість. Отже, праця, усвідомлення батьками важливості освіти окреслили подальший життєвий вектор В. Стефаника.

Попри згодом непрості стосунки з батьком, Василь Стефаник, мабуть, добре усвідомлював (знаємо, що до кінця життя татів портрет висів у нього у світлиці), що, якби не заможність батька та матері й велике бажання дати синові найкращу

освіту, юнакові не вдалося б ані вступити, ані закінчити гімназії та навчатися в одному з найпрестижніших європейських університетів. Наголосимо ще на такому: незважаючи на батькову суворість, саме від нього хлопець успадкував вимогливість до себе, порядок у всьому і турботу про дітей (згадаймо, як опікувався В. Стефанік по смерті дружини своїми трьома синами, як прагнув дати освіту та “звинувати” (дати спадок при одруженні) синів, навіть ціною боргових зобов’язань). І насамкінець щодо цього періоду підкреслимо: виховання в родині ґрунтувалося на слові, власному прикладі і зовсім не на насиллі чи тілесних покараннях (В. Стефанік згадував: “... *дома* мої батьки ніколи мене не били”) [5]. Отже, сімейне середовище (народнопедагогічні засоби, праця, усна народна творчість, приклад батьків, народна мораль тощо) спричинилося до формування особистості майбутнього письменника.

Упродовж трьох років (1878–1880) навчався Василь, як і всі діти шкільного віку, у місцевій народній (початковій школі). Побачивши, що дитина тягнеться до знань і має здібності до науки, 1880 р. С. Стефанік відвіз сина до Снятина, де його зарахували до другого класу віділової школи. За того часу тільки такий тип навчальних закладів давав змогу продовжити навчання в гімназії. Протягом тамтешнього навчання хлопчик уперше відчув на собі погорду, насмішки і кпини з боку вчителів і паничів (“Тут мене зачали бити”, “не одну сльозу... зрібним рукавом обтирає”). Отже, як для свого часу Василь завдяки батькові зумів здобути повну початкову освіту, яка відкривала шлях до подальших знань.

Навчання в Коломийській гімназії (1883–1890) стало важливим етапом у формуванні В. Стефаніка як майбутнього письменника. Хрестоматійно відомими є описані Стефаніком випадки з його перебування в стінах школи, які на все життя закарбувалися в пам’яті хлопчика та мало не закінчилися для нього фатально: якось на уроці через невеликий зріст Василь не зміг досягнути рукою дошки, що висіла на стіні. Учитель почав так бити його по руці, що вона одразу спухла, а коли ще й учні почали глумитися з побитого, він знепритомнів. “Я пішов від мами у біленькій сорочці, сам білий. З білої сорочечки сміялися. Кривдили мене і ранили, я ходив тихонько, як біленький кіт, аби панички не чули. Я чув свою підлість за тихий хід і кров моя діточа з серця капала”, – згодом зазначав письменник [5].

Формування світогляду, особистості Стефаніка-гімназиста проходило поза стінами школи. За його словами, “гімназія, крім формального навчання і

ворожого ставлення до нас, українців-студентів, нічого нам не давала” [5]. На нашу думку, це твердження В. Стефаніка дещо категоричне й суб’єктивне, позаяк у низці творів, а також в “Автобіографії” ми знаходимо окремі місця, які засвідчують, що освітнє середовище гімназії (як Коломийської, так і Дрогобицької) було не тільки сірим, безрадіним і “ворожим”, а й прихильним і таким, що слугувало творчому розвитку Стефаніка-гімназиста. Отож наведемо окремі аргументи на підтвердження нашої тези.

У тій задушливій атмосфері безнадії та розпуки, де навчання в гімназіях велося польською та німецькою мовами, де виховувалися винятково вірнопідданство й покірність, В. Стефанік шукав вихід власним думкам і почуттям. Тому гімназист починає займатися самоосвітою та саморозвитком: читає Г. Квітку-Основ’яненка, Панаса Мирного, Марка Вовчка, російських письменників. Хлопець роздобув єдиний на всю Коломию “Кобзар” Т. Шевченка, вивчав поезії, дуже пишався збіркою, із нею, що стала для нього настільною книгою, не розлучався до кінця життя. Не випадково саме цей чинник (українська класична література, зокрема творчість Кобзаря) стає своєрідною формою, послугуючись сучасними термінами, неформальної освіти, приводить юнака до активної просвітницької діяльності та політичного радикального руху: п’ятнадцятирічним гімназистом, разом з найближчими приятелями на вакаціях (канікулах) улітку 1886 р. у рідному Русові організовує читальню, а вже наприкінці року коломиєські гімназисти приймають Василя до таємного гуртка, де він перед портретом Т. Шевченка прийняв присягу, що буде чесно жити й працювати для народу. Юний Стефанік сміливо береться за агітаційну пропаганду, читає заборонену (радикальну/соціалістичну) літературу, сприяє організації читалень довколишніми селами [7].

Важливим чинником формування В. Стефаніка стало гімназійне оточення та середовище Коломиї як важливого культурно-освітнього центру Покуття. У його житті з’являються нові знакові люди, із якими Василь відчував спорідненість душ. Так, 1883 р. гімназист першого курсу навчання познайомився в Коломиї з активісткою українського жіночого руху в Галичині, за переконаннями радикалкою, А. Павлик – рідною сестрою знаного в Західній Україні громадського діяча й публіциста М. Павлика, радикальними поглядами якого захоплювалися коломиєські гімназисти. Ця жінка для Василя стала символом служіння та самопосягати життя для народу (за останні шість років її чотири рази заарештовували,

щоразу виносили вирок про ув'язнення, однак боротьби колишня наймичка не полишала, а несправедливість влади таврувала гострими статтями, як-то “Мої і людські гріхи, а панська і попівська правда”). Саме від неї Василь Стефаник уперше дізнався про велику українську літературу й боротьбу українства за свої громадянські права (“Для мене вона була чимось найкращим у моїм злидненні життю”) [5].

Разом із Василем у Коломийській гімназії навчався його одноліток – майбутній письменник-сатирик Л. Мартович (1871–1915), а 1889 р. сюди ж вступив ще й І. Семанюк (1874–1927), згодом відомий у літературному просторі як Марко Черемшина. За Австро-Угорщини дітям селян потрапити до гімназії практично було неможливо не тільки через те, що навчання було платним, а й через те, що сільські (зазвичай трикласні) школи були тупиковими: по їхньому закінченні не було доступу до середньої світи, потрібно було здобути вищу початкову освіту, тобто закінчити т. зв. виділову (5–7 класну) початкову школу, а такі навчальні заклади за того часу були тільки в містах. За даними крайової шкільної ради, у Коломийському шкільному повіті тільки один із 1329 учнів-українців потрапляв до гімназії [1, 56–72]. Окрім того, навчання в цих закладах середньої освіти велось не українською мовою, а польською чи німецькою, тому для випускників початкових шкіл, сільських дітей, це створювало великі труднощі [6].

І тут ми підходимо до важливого етапу в житті В. Стефаника, якому судилося разом зі своїми талановитими друзями-земляками-гімназистами (Л. Мартовичем та Марком Черемшиною) увійти в історію української літератури як колективне літературне об'єднання “Покуська трійця”, назва якого дісталася з легкої руки І. Франка, їхнього літературного й політичного кумира. Відомо, що завдяки постійній та тісній співпраці молоді письменники пройшли так звану Франкову школу та сформувалися під його безпосереднім впливом. Л. Мартович був для молодого Стефаника втіленням справжнього таланту. Василь навіть випросив у своєї матері гроші, щоб видати їхнє з Лесем оповідання “Рудаль” (Рудольф (син австрійського цісаря Франца-Йосифа I) (“Нечитальник”). Під впливом Л. Мартовича він і сам спробував творити: “Писати я почав дуже рано, ще в гімназії, та величезний талант Мартовича просто паралізував мене, і я ніколи не признавався, що я також письменник” [6].

Таким же для В. Стефаника став його земляк та майже одноліток Л. Бачинський, майбутній авторитетний правник, провідний громадсько-

політичний діяч, державотворець ЗУНР, який “у приватнім житті найбільшим дорадником”, це був “дуже розумний, тактовний і великий характер”, зі всіх своїх товаришів Василь його найбільше любив.

Л. Бачинський, родом із Серафинців, що на Городенківщині, був одним із найактивніших учасників нелегального гуртка гімназійної молоді. По закінченні 1891 р. Коломийської гімназії вступив на юридичний факультет Чернівецького університету. На Городенківщині молодий правник активно займався громадською працею, заснував просвітницькі та економічні товариства. Згодом став відомим адвокатом, західноукраїнським політиком та діячем ЗУНР [1, 36–40; 5; 7].

Отож беремося припустити, що не тільки завдяки неформальній освіті, саморозвитку, гімназійному оточенню, культурно-освітньому середовищу міста, а й певним чином завдяки прогресивним учителям (за тодішньою термінологією професорам) гімназії відбувалося становлення В. Стефаника як особистості, як літератора. Зосередьмо увагу на двох постатях:

Т. Грушкевича (1846–1916), професора класичної філології, який першим звернув увагу на “Рудаль”, а, прочитавши твір, порадив своїм вихованцям не полишати літературних вправ: на талантах педагог добре знався, поязяк свого часу в нього в Дрогобицькій гімназії навчався І. Франко. Уважаємо, що не тільки молоді радикали, а й великою мірою постать народовця Т. Грушкевича, учасника національно-культурного руху на Покутті, члена товариства “Просвіта”, Руського товариства педагогічного (згодом Українського педагогічного товариства (УПТ) “Рідна школа”), редактора його органу “Учитель” (1890–1892), директора 1-ої гімназії УПТ у м. Яворів (1909–1912), укладача “Кобзаря Тараса Шевченка” для дітей (1891), перекладача українською мовою “Історії педагогіки” Л. Кельнера (1895), укладача “Читанки руської для II класу шкіл середніх”, автора спогадів про І. Франка, спричинилася до громадянського змушнення В. Стефаника, розвитку його мовно-літературної освіти, формуванню творчих здібностей, а також до становлення юнака-гімназиста як громадського культурно-просвітнього діяча, подвижника на ниві просвіти [2]. Вочевидь, ця особа скерувала подальший освітній та літературний вектори Василя Стефаника.

Таку ж роль у житті Стефаника-гімназиста зіграв учитель Р. Яросевич, один із провідників товариства “Академічна громада” у Кракові, доктор філософії (1885, Відень), доктор медицини (1894, Краків), громадсько-політичний діяч,

дипломат, співзасновник і провідний діяч Русько-Української (згодом Української) радикальної партії, голова української фракції австрійського парламенту від радикальної партії (1897–1900). 1898 р. разом з іншими послами австрійського парламенту підписав звернення від українського народу до цісаря (до 50-річчя вступу на престол цісаря Франца Йозефа та 50-річчя ліквідації панщини), домагаючись національної автономії та поділу Галичини на польську і українську частини з центрами в Кракові та Львові. В. Стефаник про Р. Яросевича писав: “Я був щасливий, що зійшовся з цим, дуже розумним і прекрасним професором гімназії. Для нас наука української мови була найприємніша і найкорисніша. Такий се був учитель” [5; 7].

“Наслідком читальняної діяльності, – як зазначав в “Автобіографії” В. Стефаник, – було те, що мене разом з багатьома іншими прогнали з Коломийської гімназії, і я вже в 7 класі був у Дрогобичі” [5]. Стараннями матері Оксани Василеві вдалося 1891 р. продовжити гімназійну освіту. У Дрогобицькій гімназії імені Франца Йосифа I молодий радикал знову поринув у громадсько-культурну працю. Не заперечуюмо того, що формування світогляду майбутнього письменника проходило поза стінами Дрогобицької гімназії, де на розвиток особистості письменника значний вплив мали ідеї М. Драгоманова, М. Павлика, І. Франка, особисте знайомство з Каменярем, до якого гімназист завітав у Нагуевичі, з яким підтримував “ціле життя найдружніші взаємини і його, може, єдиного з українських великих письменників, найбільше любив” [5].

Утім, припускаємо, що й освітнє середовище Дрогобицької гімназії мало не менший вплив на розвиток особистості В. Стефаника. Насамперед зазначмо, юнак 1892 р. успішно склав матуру (випускні іспити), яка відкривала йому шлях до університетської освіти. Із симпатією пише В. Стефаник про директора гімназії, “звісного українського діяча 80 років минулого століття Александра Борковського”, який “заходив часто до нас із Мартовичем на квартиру і, бачивши, крім писань Франка та Драгоманова, ще цілу заграничну соціалістичну пресу, диспутував із нами, стараючись вибити нам із голови соціалістичні ідеї” [5].

Звернімо знову увагу на професорський склад, зокрема вчителів-філологів, які сприяли літературно-мовному розвитку гімназиста. До прикладу, відомий галицький натураліст, педагог, мовознавець, фольклорист, автор близько 200 друкованих праць, які заклали підвалини української наукової термінології, письменник І.

Верхратський, який по закінченні Львівського університету 1868 р. прибув до Дрогобича викладати українську та німецьку мови, де його учнем був, зокрема, І. Франко, якого викладач “заохотив до себе”. Така ж освітня траєкторія була і у В. Стефаника. Інший професор В. Бірчак, учитель грецької та української мов, український письменник, літературознавець, теж сприяв здобуттю знань та загальному розвитку Стефаника-гімназиста.

Один із найважливіших періодів у життєдіяльності В. Стефаника – Краківський: 1892 р. до цього культурного перехрестя Східної Європи, слов’янського Парижа, потрапляє 21-річний юнак, вступивши на медичний факультет Ягеллонського університету, другого за престижністю в Центральній Європі навчального закладу. Мляво вивчаючи медицину, В. Стефаник, проте, поринув з головою в мистецьке середовище міста, якому судилося стати колискою великого таланту. Навчання не подобалося В. Стефаніку: медицина виявилася складною наукою сама собою, а ще й опановувати польськомовну та латинську термінологію було доволі важко. Юнак, який стає відомий у Галичині та в польському інтелектуальному й мистецькому середовищах як літератор, готовий кинути медицину, з якою “вийшло діло без пуття” [5].

Звернімо увагу на уривок зі спогадів про В. Стефаника Б. Лепкого: “У тій самій кам’яниці мав пізніше лікарську канцелярію д-р Смолин, товариш Стефаника. Вчилися разом до першого ригорозу і здали його. Смолин казав, що коли би він не пішов був до війська, то Стефаник і решту ригорозів поздавав би. Можливо, бо Стефаник, чого ніхто не сподівався, був дуже химерної вдачі” [3]. Ригорози – це, говорячи сучасною мовою, вид поточного контролю, які відбувалися у формі фінального останній “ригороз” (державний іспит) та короткий іспит, для заключного – ригороз у присутності комісії.

З-поміж своїх приятелів В. Стефаник бачив підтримку й, мабуть, допомогу в опануванні дисциплін, які викладалися на медичному факультеті. Про це засвідчує не тільки свідчення Б. Лепкого, а й теплі спогади В. Стефаника про своїх університетських колег-медиків, до прикладу, Сафата Шмігера, який був “святий чоловік, про якого я згадую з найбільшою любов’ю”. По першій ригорозі “опустила його енергія”, через хворобу та безгрошів’я товариш не закінчив медицини [5]. Отже, за нашим припущенням, можливо, і відсутність дружньої підтримки, окрім іншого, спонукала В. Стефаника покинути медицину.

На нашу думку, краківська мистецько-літературна богема, яка гуртувалася в “Молодій Польщі”, участь в українських та польських об’єднаннях, товаришування з молодими художниками І. Трушем, М. Бойчуком, знайомство й тісні контакти з Б. Лепким, приятелювання з подружжям В. та С. Морачевських, спілкування зі знаменитими інтелектуалами С. Пшибишевським, В. Орканом, С. Виспянським, Я. Каспровичем, К. Тетмайером та іншими, які відкрили йому іншу “дорогу у світ”, польськими видавцями тощо, – усе це спричинило дистанціювання В. Стефаника від медичного факультету та утвердження себе як літератора. Ягеллонський університет на початку 90-х рр. XIX ст. стає для В. Стефаника “осередком наукового і товариського життя”. Знайомство зі студентами-активістами “Академічної громади”, її першим очільником, студентом медицини І. Колесою, майбутнім українським фольклористом і етнографом, та іншими діячами, праця в товаристві “Просвіта”, знайомство з опікуном студентського руху поетом і майбутнім професором Ягеллонського університету Б. Лепким, майбутньою письменницею К. Гриневичевою, дружні стосунки з Р. Яросевичем, доктором медицини, спілкування з літературним середовищем Кракова тощо – усе це утверджує В. Стефаника як митця та громадсько-політичного й просвітницького діяча. Саме в Кракові творчий феномен В. Стефаника-новеліста набуває автентичних рис. Ось чому він надалі радше лікуватиме словом хворі душі людей, аніж хворі тіла, та активно працюватиме на ниві народного просвітництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Освітнє середовище Коломийської та Дрогобицької гімназій вагомо спричинилося до становлення В. Стефаника як письменника, а знайомство з М. Павликом, А. Павлик, захоплення творами та постаттю І. Франка, знайомство з українською літературою, літературне побратимство з Марком Черемшиною, Л. Мартовичем, навчання у знаних філологів Т. Грушкевича, Р. Яросевича, І. Верхратського, В. Бірчака скерували подальший літературний, просвітницький вектори В. Стефаника. Краків зіграв неабияку роль у цій остаточній трансформації В. Стефаника як письменника. Він активно працює над власною загальною освітою, багато читає, стежить за сучасною літературою, втрачає зацікавлення медициною і, урешті, 1900 р. залишає Ягеллонський університет. В. Стефаник цілком оформлюється як письменник, просвітник, громадський діяч. Подальших досліджень

вимагає аналіз участі В. Стефаника в товаристві “Академічна громада” у Кракові, його навчання на медичному факультеті Ягеллонського університету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білавич Г., Савчук Б. Товариство “Рідна школа” (1881–1939). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. 210 с.
2. Ісасвич Я. Д. Грушкевич Теофіл. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=32135.
3. Лепкий Б. Три портрети: Франко – Стефаник – Оркан. Львів, 1937. 162 с.
4. Постанова Верховної Ради “Про відзначення 150-річчя з дня народження Василя Стефаника”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/732-IX#Text>
5. Стефаник В. Автобіографія (1927). URL: <https://zbruc.eu/node/37368>
6. Стефаник В. Людмила (Із споминів про Леся Мартовича). *Повне зібрання творів: В трьох томах. Т.2: Автобіографічні твори, поезії в прозі, публіцистика, незакінчені твори і переклади*. Київ: Вид-во Академії наук Української РСР, 1952. С. 29–32.
7. Василь Стефаник у критиці та спогадах: Упор., вступна стаття та примітки Ф. Погребенника. Київ: Дніпро, 1970. 482 с.

REFERENCES

1. Bilavych, H., & Savchuk, B. (1999). *Tovarystvo “Ridna shkola (1881–1939) [Society “Ridna shkola”]*. Ivano-Frankivsk, 210 p. [in Ukrainian].
2. Isaevych, Ya. D. (2006). *Hrushkevych Teofil. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy: elektronna versiia [Encyclopedia of Modern Ukraine: electronic version]*. Kyiv. Available at: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=32135. [in Ukrainian].
3. Lepkyi, B. (1937). *Try portrety: Franko – Stefanyk – Orkan [Three portraits: Franko – Stefanyk – Orkan]*. Lviv, 162 p. [in Ukrainian].
4. *Postanova Verkhovnoi Rady “Pro vidznachennia 150-richchia z dnia narodzhennia Vasylia Stefanyka” [Resolution of the Verkhovna Rada “On the celebration of the 150th anniversary of the birth of Vasyl Stefanyk”]*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/732-IX#Text> [in Ukrainian].
5. Stefanyk, V. (1927). *Avtobiohrafia [Autobiography]*. Available at: <https://zbruc.eu/node/37368> [in Ukrainian].
6. Stefanyk, V. (1952). *Liudmyla (Iz spomyniv pro Lesya Martovycha) [Lyudmila (From memories of Lesya Martovych)]*. *Complete collection of works: In three volumes. Vol.2: Autobiographical works, poetry in prose, journalism, unfinished works and translations*. Kyiv, pp. 29–32. [in Ukrainian].
7. *Vasyl Stefanyk u krytytsi ta spohadakh (1970)*. [Vasyl Stefanyk in criticism and memoirs]. Kyiv, 482 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.03.2021